

Nr 37.

Ankom till riksdagens kansli den 28 april 1932 kl. $\frac{1}{2}$ 1 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående märkning av kärl, innehållande söta läskedrycker, m. m.

(2:a avd.)

I en den 4 mars 1932 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 239, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga nedan återgivna förslag till

1:o förordning angående märkning av kärl, innehållande söta läskedrycker; samt

2:o förordning om tillägg till 12 § förordningen den 8 maj 1925 (nr 119) angående försäljning av vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker.

Förslag

till

förordning angående märkning av kärl, innehållande söta läskedrycker.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Denna förordning avser alla drycker, som äro tillagade av annat än malt samt försatta med kolsyra och sötningsmedel och som antingen äro helt fria från alkohol eller icke innehålla mer än $2\frac{1}{4}$ volymprocent alkohol (söta läskedrycker).

2 §.

Dryck, som i 1 § sägs, må från tillverkningsställe utlämnas endast på kärl, som är märkt med etikett, varå angivits dryckens benämning, tillverkarens namn eller firma och tillverkningsorten. Har vid tillverkningen använts sackarin, skall etiketten därjämte vara försedd med uppgiften »Innehåller sackarin». Denna uppgift skall anbringas omedelbart under dryckens

benämning samt utföras med bokstäver av minst två millimeters höjd i sådan färg, att uppgiften tydligt framträder mot etikettens bottenfärg.

Med sackarin förstås i denna förordning varje konstgjort sötningsmedel, som har högre söthetsgrad än raffinerat socker men icke sockrets näringsvärde.

3 §.

Är dryck, som i 1 § sägs, veterligen försatt med sackarin, må den icke förvaras å försäljningsställe annat än å kärl, märkt med etikett av sådan beskaffenhet, som i 2 § stadgas. Vid utminuterung och utskänkning skall kärlet städse vara försett med dylik etikett.

4 §.

Den, som underlåter att ställa sig till efterrättelse föreskrifterna i 2 §, straffes med dagsböter.

Överträder någon de i 3 § givna bestämmelser, straffes med böter från och med fem till och med trettio kronor.

Till ansvar enligt denna förordning må ej dömas, där förseelsen enligt allmänna strafflagen eller annan författning bör beläggas med strängare straff.

5 §.

Den som under tid, då han är ställd under tilltal för förseelse mot denna förordning, fortsätter samma förseelse, skall, när han därtill varder lagligen förvunnen, för varje gång stämning därför utfärdats och delgivits, dömas till de böter, som äro stadgade för sådan förseelse.

6 §.

Husbonde ansvarar för förseelse mot denna förordning, som begås av hans husfolk eller i hans arbete antagen person, liksom vore förseelsen begången av honom själv, därest icke omständigheterna göra sannolikt, att förseelsen skett utan hans vetskap och vilja.

7 §.

Åtal för överträdelse av föreskrifterna i denna förordning anhängiggöres vid allmän domstol och utföres av allmän åklagare.

Hälsovårdsnämnd eller, där sådan icke finnes, kommunalnämnd åligger att ägna synnerlig uppmärksamhet däråt, att förseelser mot denna förordning varda angivna till åtal. Finner sådan nämnd kemisk undersökning av läskedryck erforderlig, må, såframt icke undersökningen anses böra vidtagas i annan ordning, prov å drycken insändas till kontrollstyrelsens laboratorium, som har att undersöka provet och utfärda analysprotokoll.

I maltdrycksbryggeri, där tillverkning jämväl av söta läskedrycker bedrives, har tjänsteman vid kontrollen över maltdryckstillverkningen att enligt bestämmelser, som meddelas av kontrollstyrelsen, utöva tillsyn över denna förordnings efterlevnad.

8 §.

Böter, som ådömas enligt denna förordning, tillfalla kronan.

Saknas tillgång till böternas gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1932.

Förslag

till

förordning om tillägg till 12 § förordningen den 8 maj 1925 (nr 119) angående försäljning av vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker.

Härigenom förordnas, att till 12 § förordningen den 8 maj 1925 angående försäljning av vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker skall fogas ett sjätte stycke av följande lydelse:

Angående märkning av kärl, innehållande söta läskedrycker, är särskilt stadgat.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1932.

Beträffande motiveringen för ifrågavarande förslag får utskottet, i den mån redogörelse ej lämnas i det följande, hänvisa till ovannämnda statsrådsprotokoll.

I anledning av proposition nr 156 till 1930 års riksdag samt vissa i ämnet väckta motioner antog riksdagen enligt skrivelse den 31 maj 1930, nr 329, förslag till dels förordning om vissa ändringar i förordningen den 1 juni 1923 (nr 140) angående tillverkning och beskattning av maltdrycker, dels ock förordning om ändrad lydelse av 12 § förordningen den 8 maj 1925 (nr 119) angående försäljning av vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker. Ifrågavarande författningar, vilka av Kungl. Maj:t utfärdades den 20 juni 1930 (nr 224 och 225), innefattade ett upphävande av det dittills gällande förbudet mot användande av sackarin vid tillverkning av svagdricka. Bestämmelser meddelades i stället av innehåll, att om vid tillverkning av svagdricka använts sackarin, kärl, å vilket drycken ut-

Utskottet.
1930 års
riksdag.

lämnades från bryggeri, skulle vara försett med uppgiften »Innehåller sackarin», att svagdricka, som veterligen vore tillsatt dylikt sötningsmedel, icke skulle få förvaras på försäljningsställe annat än å kärl, som på tydligt framträdande sätt vore försett med samma uppgift, samt att, om vid utminuterung svagdricka till köpare utlämnades å tillslutet kärl, detta skulle vara försett med dylik beteckning. Med sackarin skulle förstås varje konstgjort sötningsmedel, som hade högre söthetsgrad än raffinerat socker men icke sockrets näringsvärde.

I sin nyssnämnda skrivelse den 31 maj 1930 anhöll riksdagen även, att Kungl. Maj:t måtte efter verkställd utredning utfärda eller, i den mån så funnes erforderligt, för riksdagen framlägga förslag till bestämmelser, varigenom för användande av sackarin i läskedrycker uppställdes i huvudsak samma villkor, som av riksdagen beslutats beträffande svagdricka.

Sammansatta bevillnings- och andra lagutskottet anförde i sitt av riksdagen godkända betänkande som skäl för ifrågasatt utredning, att frågorna rörande sackarinets användning i läskedrycker och i svagdricka stode i ett sådant sammanhang till varandra, att desamma syntes böra lösas efter i stort sett samma linjer. Det finge anses önskvärdt, att vid en blivande utredning i ämnet jämväl frågan om sackarinets användning i safter gjordes till föremål för undersökning. Beträffande tillsynen över efterlevnaden av den föreslagna lagstiftningen framhöll utskottet, att delvis andra synpunkter gjorde sig gällande med avseende å läskedrycker och safter än i fråga om svagdricka. Utskottet ville emellertid framhålla angelägenheten av att kontrollbestämmelserna gjordes enkla samt att kontrollen så anordnades, att densamma icke förorsakade större kostnader eller besvär för vare sig det allmänna eller de personer, som tillverkade eller försålde dylika drycker. Det syntes kunna antagas, att redan genom förefintligheten av förbud mot att tillhandahålla sådana drycker, försatta med sackarin, utan att uppgift därom lämnades å kärl, vari drycken utlämnades eller tillhandahölls, samt genom införande av bestämmelse om straff vid överträdelse av förbudet, syftemålet med lagstiftningen borde kunna vinnas. Emellertid syntes böra uppdragas åt viss myndighet, förslagsvis kontrollstyrelsen, att meddela föreskrifter angående sättet för uppgiftspliktens fullgörande ävensom att, där så påfordrades eller eljest, verkställa analyser för fastställande, huruvida sackarin inginge i drycken.

Sedan Kungl. Maj:t, med föranledande av riksdagens nyssnämnda anhållan, anbefallt *kommerskollegium* och *kontrollstyrelsen* att gemensamt avgiva förslag till i skrivelsen avsedda bestämmelser, hava nämnda ämbetsverk inkommit med ett den 2 februari 1931 dagtecknat utlåtande jämte författningsförslag i ämnet och därvid tillika överlämnat av *kommerskollegium* inhämtade yttranden från *Sveriges kemiska industrikontor*, *svenska bryggareföreningen*, *kooperativa förbundet* och *Sveriges vatten-*

fabrikanters riksförbund. Vid sitt utlåtande hava ämbetsverken fogat jämväl en från aktiebolaget Fructus fabriker till kommerskollegium inkommen skrivelse i ämnet.

I samtliga de av kommerskollegium inhämtade yttrandena har förordats genomförandet av deklarationstvång rörande närvaron av sackarin i läskedrycker i huvudsaklig överensstämmelse med vad som numera gäller i fråga om svagdricka.

Vad åter angår frågan om införande av motsvarande föreskrifter beträffande saft hava kommerskollegium och kontrollstyrelsen, under hänvisning bland annat till att vid nuvarande prisläge å rörsocker användning av sackarin vid safttillverkning icke syntes ifrågakomma, ansett deklarationsföreskrifter för saft icke vara erforderliga.

Såsom motivering till de i föreliggande proposition framlagda författningsförslagen har föredragande departementschefen anfört följande: *Departements-
chefen.*

Vid fabriksmässig beredning av läskedrycker förekomme i icke ringa utsträckning, att sackarin och liknande konstgjorda sötningsmedel användes i stället för socker. Visserligen hade denna användning under de senare åren minskat, men ännu år 1930, då Sveriges vattenfabrikanters riksförbund anordnat en undersökning, hade vid omkring en tredjedel av de undersökta vattenfabrikerna sackarintillsats förekommit vid läskedryckstillverkningen. Av förbundets utredning framginge vidare, att i ett stort antal fall förekommit, att kärll, vari sackarinhaltig läskedryck förvarades, försetts med vilseledande uppgifter rörande sötningsmedlets art.

Ehuru i sanitärt avseende några betänkligheter mot förekomsten av sackarin i läskedrycker icke syntes kunna resas, vore sackarinet ur andra synpunkter att anse såsom mindervärdigt i förhållande till det ordinära sötningsmedlet, d. v. s. sockret. Särskilt borde framhållas, att sackarinet saknade allt näringsvärde och att dess användning i stället för socker vid läskedrycksberedning åstadkomme en i kvalitetshänseende sämre produkt i jämförelse med läskedrycker, vid vilkas tillverkning använts socker. Även om ifrågavarande drycker icke i allmänhet förtärdes på grund av något sitt näringsvärde, kunde det sålunda ej vara likgiltigt, om sötningsmedlet utgjorts av socker eller ej. Denna synpunkt gjorde sig särskilt gällande, om man beaktade, att de söta läskedryckerna hade sin största omsättning inom de bredare folklagen, samt att de i stor utsträckning konsumerades av minderåriga. Det syntes således framstå såsom ett berättigat intresse för allmänheten, att skyldighet ålades tillverkare och försäljare att vid saluhållande av med sackarin försatta läskedrycker deklarera förekomsten av detta sötningsmedel. Även ur synpunkten av att förhindra en på sackarinets prisbillighet såsom sötningsmedel grundad illojal konkurrens syntes ett sådant deklarationstvång vara väl motiverat. Departementschefen funne sig sålunda i likhet med samtliga i frågan hörda myndigheter och sammanslutningar böra tillstyrka införandet av

föreskrift därom att å kärll, vari med sackarin försatt läskedryck utlämnades från tillverkningsställe eller hölles till salu, skulle anbringas uppgift om förefintligheten av dylikt ämne.

Vad anginge kontrollen rörande deklarationsplikts behöriga fullgörande funne departementschefen, i likhet med de myndigheter och sammanslutningar, som yttrat sig i frågan, att denna kontroll borde utövas av den lokala hälsovårdsmyndigheten, d. v. s. hälsovårdsnämnden, eller, där sådan icke finnes, kommunalnämnden. Sådan myndighet syntes emellertid böra erhålla rätt att, i fall av behov, påkalla kontrollstyrelsens medverkan för verkställande av kemisk undersökning rörande beskaffenheten av läskedryck. Att, på sätt kommerskollegium och kontrollstyrelsen föreslagit, föreskriva skyldighet för hälsovårdsmyndigheten att erlægga avgift för utförandet av dylik undersökning syntes icke böra ifrågakomma. Enligt vad ämbetsverken ifrågasatt, borde det åläggas kontrolltjänstemännen vid maltdryckstillverkningen att vid bryggerierna utöva viss tillsyn jämväl över efterlevnaden av de nu ifrågasatta bestämmelserna om deklarationsplikt. Någon obligatorisk, regelbunden kontroll genom provtagning av salubjuden läskedryck syntes däremot icke bliva erforderligt av skäl, som ämbetsverken anförde.

Förordningen den 8 maj 1925 (nr 119) angående försäljning av vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker avsåge, bland annat, nu ifrågavarande läskedrycker. Vid sådant förhållande kunde ifrågasättas, om icke de nu föreslagna bestämmelserna lämpligen borde, i likhet med vad som skett beträffande bestämmelserna om deklaration av förekomst av sackarin vid försäljning av svagdricka, erhålla sin plats i nämnda förordning. Då den nu ifrågavarande deklarationsplikten avsåge i första hand tillverkaren av dryckerna, syntes den dock lämpligen böra regleras genom en särskild författning. Som en dylik författning i viss mån komme att utgöra ett komplement till 1925 års förordning, syntes den, liksom sagda förordning, böra utfärdas under medverkan av riksdagen. Därvid syntes det vara på sin plats, att till 12 § i förutnämnda förordning, i vilket författningsrum nyssberörda bestämmelser i fråga om svagdricka finnes intagna, fogades en hänvisning till att särskilda bestämmelser gällde beträffande märkning av kärll, innehållande söta läskedrycker.

Vidkommande slutligen frågan om införande av deklarationstvång beträffande förekomsten av sackarin i saft funne departementschefen, under hänvisning till vad de i ärendet hörda ämbetsverken därutinnan anförde, bestämmelser i ämnet icke för närvarande vara erforderliga.

*Utskottets
yttrande.*

I anslutning till den ståndpunkt, som intagits av sammansatta bevillnings- och andra lagutskottet vid 1930 års riksdag och som ligger till grund för den nu framlagda propositionen, förordar utskottet, att i överensstämmelse med vad som gäller i fråga om svagdricka även beträffande

läskedrycker föreskrift meddelas, att å kärl, som innehåller dryck försatt med sackarin, uppgift härom skall anbringas å kärlets etikett. Då utskottet icke funnit anledning till erinran mot förevarande förslag, hemställer utskottet,

att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 239,

1:o) antaga ovan införda, vid propositionen fogade förslag till förordning angående märkning av kärl, innehållande söta läskedrycker; samt

2:o) antaga ovan införda, vid propositionen fogade förslag till förordning om tillägg till 12 § förordningen den 8 maj 1925 (nr 119) angående försäljning av vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker.

Stockholm den 28 april 1932.

På bevillningsutskottets vägnar:

JOH. NILSSON.

Närvarande: herrar Nilsson i Kristianstad, Bärge, Boman, Bergman, Björnsson, Wohlin, Åström, Jönsson i Slätåker, Jönsson i Boa, Olsson i Ramsta, Björklund, Olsson i Golvvasta, Lithander, Olsson i Gävle, Nilsson i Hörby, Andersson i Boda, Sjö Dahl, Ericson i Boxholm, Laurén och Eklund.